

ENTORN DE L'OBRA DE PERE VALLRIBERA I PUIG (BARCELONA, 1928-2000) COM A HISTORIADOR DE LA MEDICINA

Jacint CORBELLA i CORBELLA

Josep M. CALBET i CAMARASA

Pere Vallribera i Puig va néixer a Barcelona el 23 de gener de 1928. Aquí féu els estudis de medicina, llicenciant-se l'any 1954. Es dedicà a l'exercici pràctic de la professió, amb incursions en el camp de la medicina de l'esport, principalment el ciclisme, fruit de les quals foren algunes de les seves publicacions inicials. Morí a Barcelona, de manera sobtada, el 22 de novembre de 2000.

Pel que fa als treballs escrits, les publicacions, la seva activitat àmpliament majoritària ha estat en el camp de la història de la medicina. Aquí volem fer una anàlisi de la seva obra escrita i institucional. Vallribera fou autor de sis llibres publicats sobre temes d'història de la medicina catalana i d'una cinquantena d'articles, a més de la seva tesi de doctorat inèdita. En esmentar els treballs les notes es refereixen al llistat dels seus escrits, posats per ordre cronològic al final.

I. Obra escrita. Els llibres

Publicà sis llibres, tots sobre aspectes diversificats en la geografia de Catalunya. Estan dedicats a l'obra d'alguns metges o cirurgians: Joan B. Parcet, de Vilassar; Anton de Borja, de Rubí, i Carles Pallejà, de Linyola; la nissaga dels metges Petit, de Sant Feliu de Codines. També un estudi, fet amb Josep M. Calbet, sobre Medicina i Societat a l'Espuga de Francolí. I l'últim, i probablement el que tindrà més ressò, el catàleg extens de les Topografies Mèdiques de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

1. Dos cirurgians del segle XVIII

El primer llibre, publicat l'any 1987, és un estudi sobre "*L'obra mèdica catalana de dos cirurgians del 1700: Anton de Borja i Carles Pallejà*". El

treball analitza les fonts del text manuscrit de Borja, sobre els Principis de Cirurgia, publicats per Jeroni Ayala, que malgrat que no eren de primera qualitat van tenir una certa difusió. Més tard hi ha una altra versió del mateix text a càrrec de Carles Pallejà. Borja, nat a Barcelona pels volts de 1670, exercí i morí a Rubí, l'any 1751 quan tenia 82 anys. Pallejà nasqué a Tarragona el 1687, exercí principalment a Linyola, tot i que voltà una mica. S'assenyala la catalanitat d'ambdós cirurgians, que escriuen els seus papers en català, i l'originalitat parcial de Borja que amplia alguns aspectes de l'obra d'Ayala (10).

2. El llibre de l'Espluga

Es el segon que va fer, junt amb Josep M. Calbet, i es publicà l'any 1990. Es una anàlisi de les dades obtingudes de l'estudi dels aspectes sanitaris de l'arxiu parroquial de l'Espluga de Francolí en els segles XVIII i XIX. Està incardinat en la línia de recerca, iniciada pels doctors Camps d'Alcarràs, l'any 1981 amb l'estudi de la parròquia de sant Joan de Lleida, i potenciada per les nombroses tesis que s'han fet sobre aquest tema. Les seves aportacions són interessants per a conèixer alguns aspectes de la vida, la malaltia, la societat sencera d'un poble de la Conca de Barberà en el temps estudiat (54).

3. Els Parcet de Vilassar

Interessat per molts aspectes de la medicina del Maresme, l'any 1996 publica el seu tercer llibre, aquesta vegada sobre un metge de Sant Genís de Vilassar, o Vilassar de Dalt, el doctor Joan B. Parcet i Fàbrega. Fa un estudi de la nissaga, originària de Manlleu, on nasqué Joan Parcet l'any 1814. Analitza les seves relacions amb La Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, de la que fou membre corresponent, i les comunicacions que hi trameté. Hi ha cinc memòries manuscrites, altres treballs impresos, articles en revistes mèdiques i principalment els capítols de les topografies mèdiques, de Vilassar, però també de Cabriels. El treball ens fa conèixer detalls que estaven perduts en el record sobre l'obra dels que en podríem dir "metges secundaris" de Catalunya, amb treball que al cap del temps s'ha anat esvaint. Vallribera actua aquí com un dels motors de la recuperació de la memòria col·lectiva (37).

4. Els Petit de Sant Feliu de Codines

En aquesta mateixa línia tenim l'estudi que li va publicar l'any 1998 l'Ajuntament de Sant Feliu de Codines, sobre la nissaga dels metges Petit, que exerciren a aquesta vila durant el segle XIX. Valora la nissaga i principalment l'obra literària de Joan Petit i Aguilar (1752-1829), que composà una Gramàtica Catalana, tres diccionaris poètics, a més d'altres obres. La nissaga és bastant més llarga i Vallribera en recull nou membres. Cal recordar també l'edició que fa de la versió catalana de les poesies del Quixot, fetes per Ignasi Petit i Riera (1813-1872). Veiem doncs, altra vegada, l'interès per fer sortir de l'oblit aspectes d'un cert interès en l'obra dels nostres metges, siguin en el camp de la medicina o de la cultura global del país (45). Li interessen els lletraferits i ell mateix actua com un d'ells.

5. Les Topografies de l'Acadèmia

El cinquè llibre, en el qual hi havia treballat alguns anys es publicà ran de l'XIè Congrés d'Història de la Medicina Catalana, dos mesos abans de la mort de l'autor. Hi havia posat molta il·lusió. Quan es va publicar el catàleg de les memòries manuscrites de l'Acadèmia, ja s'indicava que calia fer també el de les Topografies. L'Acadèmia encomanà aquesta tasca al doctor Vallribera, membre corresponent, i així en sortí el llibre. És una contribució important com a eina de treball i amb el temps estem segurs que serà un llibre consultat i buscat. Creiem que és un servei important que ha fet Pere Vallribera als historiadors que segueixin aquesta via (47).

6. L'edició de la Topografia Mèdica del Prat

Fruit d'aquest interès per les topografies hi ha un estudi de la del Prat, presentada a començaments del segle XX, amb caràcter anònim, a un concurs de l'Acadèmia. Se'n feu la transcripció i un estudi extens, demostrant que l'autor fou Segimon Salgot, metge que exercia a la vila. El treball fou ampli i Vallribera morí abans d'acabar-se. Fou continuat per Victor Marí i Balcells, company seu des dels anys d'estudiant (58).

A més l'any 1998 va guanyar el II Premi Oleguer Miró i Borràs, convocat per l'Arxiu Històric de les Ciències de la Salut de Manresa, sobre el tema "La cirurgia Parva de Lanfranc (segle XIV), que està en edició per l'entitat patrocinadora.

**** La tesi**

Va presentar la seva tesi de doctorat el 19 de novembre de 1993 amb un estudi sobre el tema "*Literatura mèdica medieval catalana. 'Speculum al foderi'. Transcripció i estudis mèdics d'un text del segle XV sobre sexologia*" (19 bis). Abans havia fet un petit tast del treball en una conferència a la Societat Catalana d'Història de la Medicina el mes d'abril de 1989 (15). Això vol dir que el treball va ser d'elaboració lenta i ben madurat. També en va fer altres conferències.

Estudia molt acuradament el contingut d'un manuscrit que es conserva a la Biblioteca Nacional de Madrid i del que se'n coneixia una sola versió. El text havia estat relativament poc estudiat i Vallribera en fa la primera aportació extensa des del punt de vista mèdic. Creiem que és un treball prou important.

II. Obra escrita. Els articles.

Si els llibres tenen una unitat els articles també la tenen i en la mateixa línia, aportació al coneixement del passat de la nostra medicina, més centrat en les contribucions comarcals, principalment de la línia costanera i del Vallès, però també d'altres llocs: és a dir del país sencer.

* 1. Una de les fonts inicials de treballs, que ja trobem en la seva primera aportació al camp de la història de la medicina, ran del I Congrés d'Història de la Medicina Catalana de 1970, és sobre la nissaga mèdica i la biblioteca dels metges Oms, de Blanes. Hi ha dos treballs tractant dels metges Oms (1, 3) i un, més extens, analitzant el contingut de la biblioteca (2). Després, el 1996, quan el Congrés de Blanes que ell presidí, hi ha dues aportacions més, la primera sobre el metge Lluís Oms i Garrigolas (34) i a més un estudi sobre una revista mèdica poc coneguda, publicada a Blanes en el segle XIX (35).

* 2. La línia del litoral segueix cap el sud, el Maresme. Féu la conferència de clausura de curs de la Societat catalana d'Història de la Medicina, que ell presidí, el juny de 1997, a Calella, sobre una memòria que va trametre Antoni Badruna, cirurgià de Calella a l'Acadèmia de Medicina (41).

I en el cas del Maresme Sud tenim el treball sobre Parcet en el llibre ja esmentat (37) i una conferència a Vilassar, ran de la presentació del llibre,

tot l'any 1997. També el treball sobre Josep Baroy, que qualificà com a metge humanista del Maresme (30). Curiosament només surt, de passada, la seva relació personal i d'arrel familiar, amb Mataró i la comarca (en la dedicatòria del llibre sobre Parcet).

* 3. Ja en el marc de la costa de Ponent tenim els treballs sobre les memòries enviades en el segle XIX, des de Vilanova i la Geltrú a l'Acadèmia, que donaren com a fruit alguns articles, començats el 1994, a la revista vilanovina "Reembres", en part de la mà de Xavier Sorní. Així les aportacions de Josep Tàpies a l'Acadèmia (22); Lluís Gausa (23), Joan González (25). També una visió global (26); un estudi sobre l'aigua, comentant treballs de Roqué i Pagani (33).

També en relació a la comarca del Garraf, dos articles bastant inicials en la seva llista bibliogràfica, sobre l'Hospital d'Olesa de Bonesvalls, el primer publicat el 1984 (4, 14).

* 4. L'interès per la medicina comarcal encara el veiem en altres aspectes. Ja s'han esmentat els llibres, des del referent a l'Espluga de Francolí, a dos del Vallès: els estudis sobre Anton de Borja i els metges Petit.

-- En aquesta línia cal situar les seves contribucions a les reunions de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos. Era un participant bastant assidu, tot i que els treballs no sempre es publicaven. Aquí van ser més contribucions amb el grup de la càtedra d'Història de la Medicina de Barcelona i el seminari Pere Mata. Recordem les següents, algunes no publicades:

* Puigcerdà, 1988, amb un estudi sobre l'obra de Francesc Piguillem i un comentari sobre una topografia mèdica de Puigcerdà.

* Rubí, 1989, amb el treball sobre Anton de Borja. (59)

* Valls, amb l'estudi sobre la mort violenta a l'Espluga (53)

* Amposta, 1991, amb estudis sobre dues topografies mèdiques de Tortosa i la lepra a Ulldecona, essent la font de la documentació la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya.

* També les reunions de Santa Coloma de Farners, Granollers i de Tremp (57).

* Aquí toca fer referència a l'últim dels seus treballs, precisament la contribució a l'Assemblea de Martorell del mes de novembre de 2000, tres setmanes abans de la seva mort sobtada. Fou un estudi sobre les aportacions dels metges del Baix Llobregat a l'Acadèmia de Medicina, tant els numeraris com els corresponents o les memòries. A partir d'allí es va consolidar la idea de fer un estudi més detallat sobre la topografia del Prat de Llobregat.

* 5. Els estudis de Cirurgia antiga són una constant, potser més en la seva presència mental que en els escrits publicats, en l'obra de Vallribera. Li quedava per fer una obra de conjunt sobre el molt que ell sabia d'aquest tema.

Recordem el treball sobre Borja. Ja en els escrits inicials del seu llistat hi ha estudis sobre un manuscrit català del segle XVII, el que va fer l'any 1697 el cirurgià Francesc Puig (6); les notes sobre exàmens de cirurgians en el segle XVII a Barcelona (16); l'organització dels cirurgians barcelonins a finals del XVIII (28, 31); els comentaris a l'edició catalana dels escrits de Guiu de Chaulhac (17); un manuscrit medieval sobre ventoses (19). Més ampli i important és l'estudi de l'evolució dels textos de cirurgia en el nostre medi, que fou la conferència de clausura del Congrés de 1994 (27), i altres ja esmentades.

* 6. En els últims anys va tenir una relació intensa amb el grup d'estudiosos de la història de la ciència farmacèutica a Catalunya, col·laborant en la seva revista, en les reunions i àdhuc en tasques directives. En aquesta línia cal situar alguns dels seus treballs, així un estudi d'un receptari del segle XV (40); o un altre del segle XVIII (49); una controvèrsia sobre la utilització terapèutica del plom en el segle XVIII (36).

* 7. Una de les seves constants són els estudis sobre el llenguatge. Tot i que hi té algunes contribucions el seu interès personal és molt superior a l'expressió dels seus treballs. Vallribera coneixia molt bé la llengua i era el principal responsable de la correcció de Gimbernat, era el nostre suport més ferm en aquest camp. En els últims temps va dedicar especial atenció a l'obra de Josep Pla, que coneixia prou bé. Publicà una nota curta a la Revista de Girona (38), i féu alguna conferència.

* 8. També li van interessar els temes de sexologia mèdica, des de la seva pròpia tesi sobre el "Speculum al foderi" (19 bis), fins a algunes contribucions esparses (15), no totes publicades.

* 9. Interès per un metge menorquí del segle XVIII: Manuel Oleu. Sobre Oleu té publicats dos treballs, un article a la revista de l'Acadèmia de Medicina l'any 1994, en que exhuma una aportació curiosa, on s'esmenta la tècnica de reanimació boca a boca que Oleu va practicar en un fill seu., amb resultat positiu, i la notícia que en dona, junt amb Manuel Escudé, en el Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana que es feu a Palma l'any 1992 (24, 48).

* 10. Encara queden altres temes que són més esparsos, no tenen tanta continuïtat en la seva obra, tot i que en conjunt cal recordar-los.

-- Sobre revistes mèdiques va publicar tres treballs. El primer, presentat al Congrés de Poblet, analitza la revista "El Eco de París" que publicaven en castellà metges cubans que residien a París. La intenció de la revista era ajudar als estudiants de medicina de la universitat de l'Havana. Era mensual i va durar un any, de 1858 a 1859 (8).

El segon article tracta de la revista "Las Ciencias Médicas" que sortí a Barcelona l'any 1894 i durà tres anys. El seu director era Manuel de Chia (28). El tercer treball d'aquesta línia es refereix a la "Revista Médica Rural", publicada a Blanes els anys 1896-97, també de durada breu. Fou presentada ran del Congrés de Blanes (35).

-- A les Jornades d'Història de la Medicina que es van fer a Olot l'any 1988, juntament amb Corbella i Calbet, té un estudi sobre l'obra d'Agustí Bassols i Prim (1853-1919), metge olotí que fou membre de l'Acadèmia de Medicina de Barcelona i un dels capdavanters dels estudis sobre la patologia respiratòria a Catalunya, destacant els escrits sobre la tuberculosi (56).

-- Dins de la línia de recordatori de l'obra de metges catalans té interès particular el que dedicà a la memòria d'Antoni Campmajó i Tornabell (12), company d'estudis, membre inicial de la SCHM, autor ell mateix de treballs d'història principalment de l'ORL, però també col·laborador freqüent a la divulgació mèdica a la premsa diària.

-- Un tercer metge estudiat en la seva obra és Casimir Roure i Bofill (n. Barcelona, 1836), metge militar autor d'un llibre sobre la febre groga, editat a l'Havana l'any 1884 (20).

-- Junt amb Benvingut Morros té una anàlisi d'alguns aspectes de l'obra d'Andreu Piquer, nascut a Fómols de Matarranya, a la franja oriental d'Aragó en zona de parla catalana. Piquer fou un metge important en el

segle XVIII. Valoren principalment les aportacions a la història de la medicina (50). També amb Morros va publicar un estudi sobre el "mal d'amor" o "suffocatio matricis" en diversos textos (61).

-- Els pòrtics o presentacions, com a pàgina editorial signada, de diversos volums de Gimbernat confirmen la dedicació que va tenir Pere Vallribera en l'organització dels Congressos d'Història de la Medicina Catalana i a l'edició de la revista Gimbernat (5, 7, 13).

-- També té escrits en revistes de comarques. Així amb Josep M. Calbet i en la línia dels treballs de l'Espluga, va publicar un estudi sobre els menestrals d'aquesta vila (55). Igualment a Santa Eulàlia de Ronsana féu un estudi sobre la manca d'aigua (9).

-- Amb el seu germà Josep va publicar uns "Records d'adolescència" en un llibre dedicat al canonge Ramon Roca i Puig que fou probablement qui li va influir més en el seu interès per la llengua, per la correcció dels textos, en bona part per la feina ben feta (52).

-- Queda encara un record d'una activitat inicial en la seva vida mèdica: l'interès per l'esport, principalment pel ciclisme, amb el que suposa de sobreesforç. Durant alguns anys fou seguidor, com a metge, de la Volta a Catalunya, col·laborant amb la Unió Esportiva de Sants, i coneixia molt bé aquest ambient. Sabem d'un article que va fer sobre el doping publicat a "Dicen" l'any 1969 (61). També una entrevista sobre tema ciclista publicada al mateix diari l'any 1981 (63) i una comunicació que feu a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques l'any 1955 sobre cateterisme cardíac (64). Igualment un text sobre tennis a la revista del Cub de Tennis del Vallès (62).

En els anys d'estudiant ell mateix va formar part de l'equip de rugby de la Universitat de Barcelona, cosa que li va permetre viatjar per Europa quan no era fàcil disposar d'un passaport.

III. Obra institucional

1) - Congressos d'Història de la Medicina Catalana

Vallribera va entrar en la història de la medicina per la via els Congressos d'Història de la Medicina Catalana (CHMC). Va participar en els onze que s'han fet fins ara. Ja en el primer, de 1970, presidit per Ramon Sarró, presentà un estudi sobre els metges Oms de Blanes, ja esmentat (1). En el

segon, de 1975, seguí en la línia, amb l'estudi de la biblioteca (2). En el tercer, de Lleida el 1981, hi presentà el treball sobre l'hospital d'Olesa de Bonesvalls (4).

En el quart Congrés de Poblet el 1985, cridat per Josep M. Calbet, s'encarregà de la secretaria general. Així subscrigué el "Pòrtic" de presentació de les actes en volum IV de Gimbernat (5), i presentà un estudi sobre un manuscrit quirúrgic antic (6).

En el cinquè, de Barcelona el 1988, ja fou vicepresident. Les seves contribucions han estat continuades. També fou vicepresident en el congrés de 1994, presidit per Josep Maria Massons, i féu la lliçó de clausura amb el tema "*Notes per a una història de la cirurgia catalana a través dels seus textos*" (27). Finalment, en aquesta línia, fou president del Congrés de Blanes de 1996. Era el primer que es feia en comarques gironines i fe fet era un retorn a la temàtica inicial d'estudi dels Oms de Blanes. A l'XIè, fet a Barcelona, a l'Acadèmia, el setembre del 2000, hi contribuí amb una feina de base organitzativa i poc vistosa, però molt eficaç.

2) - *La Societat Catalana d'Història de la Medicina (SCHM).*

Es va fundar l'any 1976, en el sí de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques. Vallribera és un dels vint-i-cinc signants de la petició de creació i en fou un col·laborador continuat i ferm des del començament i en totes les etapes de la SCHM. A més a més de les comunicacions que hi féu, sempre disposat a omplir un buit si calia i a renunciar quan hi havia prou comunicacions, s'encarregà de tasques organitzatives i directives. En el sistema de rotació de fet que promou l'estil de l'Acadèmia, Vallribera ha ocupat diferents llocs de les juntes directives de la societat fins arribar a president. Fou vocal primer (1988-89), vicepresident (1989-1994) i president (1994-1998). Tot i que mai hi ha hagut grans tensions a la societat, Vallribera ha estat sempre una persona de consens i de pau, d'acord amb la seva manera de fer. En tot cas ha procurat potenciar la línia d'obertura a la col·laboració amb altres institucions.

3) - *La Societat d'Amics d'Història de la Ciència Farmacèutica a Catalunya*

En aquest sentit cal esmentar la seva participació en la Societat d'Amics d'Història de la Farmàcia, promoguda tan eficaçment per l'impuls de Ramon Jordi. Ha estat potser el lligam més clar, amb moltes hores d'ocupació, amb

la Societat d'Història de la Medicina, en la participació en les seves reunions, repartides també per la geografia catalana, i en la presentació de comunicacions i en tasques de la junta directiva. I ha publicat diversos articles en el seu Butlletí.

4) - Les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos.

Ja hem esmentat la seva presència sovintejada a les Assemblees, de Tremp i d'Amposta, de Puigcerdà i Santa Coloma de Farners, de Granollers i Sitges, també a l'última de Martorell, presentant un treball sobre metges del Baix Llobregat a l'Acadèmia de Medicina. Ja hem dit que aquesta fou l'última participació en un acte científic públic, dues setmanes abans de la seva mort. L'esperit de les Assemblees, multidisciplinàries, lluny del lluïment personal, amb esperit d'erudició i de catalanitat, estava ben prop de la manera de fer de Pere Vallribera. Per això n'era un seguidor i participant assidu.

5) - L'Acadèmia de Medicina.

Creiem que els primers tractes que va tenir amb l'Acadèmia van ser per la via dels Congressos. L'Acadèmia és seu dels que es fan a Barcelona i per tant hi participà directament, tant pel que fa a les comunicacions com per les tasques d'organització, principalment en els de 1988 i 1994, presidits per Dídac Parellada i Josep M. Massons, i dels quals fou en ambdós vicepresident.

L'any 1994 va ser proposat com a acadèmic corresponent. Ja des d'aleshores la seva assistència als actes de l'Acadèmia fou més continuada i també la participació en la revista. A vegades ajudava en les tasques de correcció dels articles. I també hi publicà algun treball, així el dedicat a Manuel Oleu, explicant la seva aportació al coneixement de la reanimació, per medi de la respiració boca a boca, el mateix any 1994 (24).

Molt més important ha estat la seva tasca de fer conèixer el material manuscrit de les memòries inèdites. Ran de la publicació del catàleg Vallribera hi trobà una font d'inspiració pels seus treballs i així analitza les aportacions dels vilanovins, publicades a 'Reembres', els treballs de Parcet, la memòria d'Anton Badruna i altres.

Quan es va publicar el Catàleg de les memòries manuscrites ja es deia en l'explicació inicial que calia fer un catàleg independent amb les Topografies.

Vallribera era una persona molt adequada per acomplir aquesta tasca, l'encàrrec li féu il·lusió, i hi esmerçà bastant temps. El fruit és el catàleg comentat de les topografies, publicat el setembre de 2000 i presentat a l'XIè Congrés. Per aquesta tasca mereix la gratitud de l'Acadèmia.

6) - *La revista "Gimbernat"*

Vallribera va publicar molts treballs a la revista. N'és un dels col·laboradors més habituals i aquí, com ja s'ha dit abans, si mancava material per arrodonir un volum sempre trobava algun estudi inèdit i a punt d'acabar, però també si calia deixar el lloc a un altre s'esperava sense dir res. En aquest sentit la revista la sentia com una cosa seva. Hi dedicà moltes, moltíssimes hores, poc vistes en la tasca de preparar els volums, de recollir material però sobretot de les correccions. El seu coneixement de la llengua el convertí en el corrector real de la nostra revista. I aquí sí que cal dir que el seu buit és difícil de substituir. Els seus coneixements de la llengua, de medicina i de la història, feien que fos un corrector ideal. I això no es troba fàcilment. I queda clar que el nivell probablement serà inferior i la feina més difícil de fer, perquè la revista es mou, en tot, per medi del treball de "voluntariat" sense cap professionalització, que no es podria assumir. De fet era el secretari de la revista i així constava. Amb tota la pena per la seva absència hem de dir que Vallribera era un dels "puntals" de Gimbernat.

7) - *El Seminari Pere Mata*

Gimbernat es publica en el redós del Seminari Pere Mata, del departament de Salut Pública de la UB. Es va crear "com a eina per a facilitar la publicació de llibre si la difusió de l'activitat científica". Ara estem a punt d'arribar als cent volums publicats. El mateix Vallribera va publicar quatre llibres dins de la sèrie.

Però el que cal dir ara és que sovint feia també les mateixes tasques de correcció que en la revista Gimbernat, ens assegurava que sortia un text correcte i això sense altre menció del seu ajut. Nosaltres som testimoni continuat de la seva meticulositat en la correcció, del seu sentit de responsabilitat, de la bonhomia de la seva ajuda, de la seva predisposició permanent. Les seves visites continuades a la facultat, fos en els temps de l'exili de Pedralbes o retornats al carrer de Casanova, més últimament la col·laboració estreta i directa amb José Ramon Alonso, secretari d'edició, han facilitat la dignitat de les publicacions.

Resum

Pere Vallribera ha estat un dels motors més importants de la història de la medicina catalana a l'última dècada del segle XX. D'una banda la quantitat dels seus treballs el situa entre els grans treballadors en aquest tema; però també la qualitat de les seves aportacions.

La línia directiva ha estat clara: fer conèixer el passat, sovint ben distribuït per les comarques de Catalunya, en bona part fent conèixer les personalitats de segon ordre, que són les que estaven esvaïdes. Ha estat un dels difusors més actius dels fons de les memòries que estaven en els arxius de l'Acadèmia de Medicina que, recordem-ho, són la font més important d'informació sobre la producció mèdica a Catalunya a la primera meitat del segle XIX. En aquest sentit ha fet un servei útil, expressat de manera més clara en el seu últim llibre, el de les Topografies Mèdiques que li fou encarregat per la pròpia Acadèmia, i que és prou valorat per medi del pròleg del seu president. Vallribera ha complert, doncs, amb escriure el seu deure com a membre de l'Acadèmia.

Institucionalment ha estat un dels suports més sòlids de la tasca col·lectiva en els últims vint anys del segle. Des de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, amb la Societat Catalana d'Història de la Medicina, de la que ha estat president durant quatre anys; des de la Reial Acadèmia; des dels Congressos d'Història de la Medicina catalana, sempre a punt en la seva organització, havent estat secretari del quart, de 1985 a Poblet i president del de 1996 a Blanes.

També el seu suport a la revista Gimbernat, de la que darrerament era el secretari, un dels cercadors de treballs, garant de la correcció de la llengua, i sempre amb visió oberta. I esperit obert a la col·laboració amb les altres institucions i branques d'estudi, principalment els estudiosos comarcals i els amics de la història de la ciència farmacèutica.

LLISTAT DELS SEUS TREBALLS

1. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un llinatge il·lustre de la medicina catalana (Nota prèvia)"
Act. I CIHMC, Barcelona 1970, I, 180-182.

2. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Notes sobre una biblioteca mèdica catalana"
Act. II CIHMC, Barcelona 1975, II, 235-252.
3. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un llinatge il·lustre de metges de la Selva: els Oms de Blanes"
28a Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos. Santa Coloma de Farners, octubre 1983.
Quaderns de la Selva, núm. 1, pp. 121-128.
4. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"L'hospital d'Olesa de Bonesvalls"
Gimbernat 1984, 2, 323-337.
5. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Pòrtic".
Gimbernat, 1985, 4, 3-4.
6. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Comentaris sobre un manuscrit català de cirurgia del segle XVII"
Gimbernat, 1985, 4, 379-388.
7. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Presentació".
Gimbernat, 1986, 6, 5-6.
8. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"El Eco de París. Revista mèdica cubana".
Gimbernat, 1986, 6, 359-375.
9. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Manca aigua"
Ronçana. Revista de la Vall del Tenes, 1986, 19, núm. 134, p. 42.
10. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"L'obra mèdica catalana de dos cirurgians del 1700. Anton de Borja i Carles Pallejà"
Barcelona (Seminari Pere Mata- PPU) 1987, 130 pp.
11. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Presentació".
Gimbernat, 1987, 8, 3-4.
12. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"El doctor Antoni Campmajó i Tornabell"
Gimbernat, 1987, 8, 205-226.

13. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Els Congressos d'Història de la Medicina Catalana"
 Gimbernat, 1987, 8, 319-329.
14. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"L'hospital d'Olesa de Bonesvalls al tombant del segle XVII"
 Grup d'Estudis Sitgetans, Sitges, 1988, 277-283.
15. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un manuscrit català sobre sexologia: l'Speculum al foderi".
 Gimbernat, 1989, 12, 249-257.
16. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Notes sobre exàmens de cirurgians a Barcelona al segle XVII"
 in "Història de la Universitat de Barcelona. I Symposium (1988)". Barcelona, Univ.
 Barcelona), 1990, 457-466
17. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Nous comentaris sobre l'edició catalana de la 'Cirurgia' de Guy de Chauliac"
 Gimbernat, 1990, 14, 303-307.
18. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Presentació"
 Gimbernat, 1991, 15, 7-8.
19. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un manuscrit català sobre ventoses"
 Gimbernat, 1992, 18, 207-216.
- 19 bis. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
**"Literatura mèdica medieval catalana. "Speculum al foderi". Transcripció i
 estudis mèdics d'un text del segle XV sobre sexologia"**
 Barcelona, (tesi doctoral UB), 1993. 524 pp. (dir. J. Corbella)
20. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
**"Casimir Roure i Bofill. Comentaris al seu llibre "Consideraciones sobre la
 fiebre amarilla", editat a l'Havana"**
 Gimbernat, 1994, 21, 303-312.
21. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"'Las Ciencias Médicas', una revista poc coneguda del segle XIX"
 Gimbernat, 1994, 22, 253-260.
22. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Josep Tàpies i Vila. L'aportació d'un metge de Vilanova i la Geltrú a la Reial

Acadèmia de Medicina de Barcelona"

Reembres. Peces d'Història i Cultura (Vilanova i la Geltrú), 1994, núm. 4, pp. 3-8.

23. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"Lluís Gausa i Barceló. La seva aportació a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona"

Reembres. Peces d'Història i Cultura (Vilanova i la Geltrú), 1994, núm. 5, pp. 7-18.

24. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"Un cas de reanimació per 'boca a boca' en el segle XVIII"

Rev. RAM de Catalunya, 1994, 9 (2), pp. 83-88.

25. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"Joan González. L'aportació d'un cirurgià de Vilanova i la Geltrú a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona"

Reembres. Peces d'Història i Cultura (Vilanova i la Geltrú),
1995, núm. 7, pp. 3-6.

26. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"Vilanova i la Geltrú i la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona"

Reembres. Peces d'Història i Cultura (Vilanova i la Geltrú), 1995, núm. 8, pp. 3-8.

27. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"Notes per a una història de la cirurgia catalana a través dels seus textos"

Gimbernat, 1995, 23, pp. 9-38.

28. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"El Col·legi de Cirurgians de Barcelona als últims anys del segle XVIII"

Gimbernat, 1995, 23, 263-272.

29. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"La Societat Catalana d'Història de la Medicina"

Gimbernat, 1995, 24, pp. 31-56.

30. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"Josep Baroy, un metge humanista del Maresme en el segle XIX"

Gimbernat, 1995, 24, pp. 245-250.

31. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

"Notas sobre el Antiguo Colegio de Cirujanos de Barcelona a finales del siglo XVIII"

Barcelona Quirúrgica, 1995, 38 (2), pp. 58-65.,

32. VALLRIBERA i PUIG, Pere:

in Sánchez Ripollès, JM (ed). "Anotacions Mèdiques". Valls Graf, DARC) 1995,
pp. 35-37.

33. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un estudi sobre l'aigua de Vilanova i la Geltrú el segle XIX"
Reembres. Peces d'Història i Cultura (Vilanova i la Geltrú), 1996, núm. 10, pp. 15-20.
34. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"El doctor Lluís Oms i Garrigoles. Una personalitat de la medicina de Blanes del segle XIX"
Gimbernat, 1996, 25, pp. 11-28.
35. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"'Revista Mèdica Rural'. Una publicació mèdica de Blanes del segle XIX".
Gimbernat, 1996, 25, pp. 253-266.
36. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Una controvèrsia del segle XVIII sobre l'ús terapèutic del plom"
BSA-HCFC, 1996, núm. 11, pp. 59-63.
37. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"El doctor Joan Baptista Parcet i Fàbrega, metge de Sant Genís de Vilassar. Una personalitat del Maresme del segle XIX"
Barcelona (Seminari Pere Mata. Univ. Barcelona), 1996, 100 pp.
38. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un pròleg oblidat de Josep Pla"
Revista de Girona, 1997, núm. 182, pp. 46-47.
39. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"La medicina catalana durant la guerra de 1936-1939"
Serra d'Or, 1997, abril, núm. 448, pp. 32-33.
40. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Notes sobre un receptari català del segle XV"
BSA-HCFC, 1997, núm. 16, pp. 81-86.
41. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Antoni Badruna, cirurgià de Calella del segle XIX"
Gimbernat, 1997, 27, pp. 115-120.
42. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un manuscrit català sobre cirurgia"
Gimbernat, 1997, 28, pp. 83-92.
43. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Un manuscrit quirúrgic medieval català"
Gimbernat, 1998, 30, pp. 385-398

44. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Comentaris sobre una revista del segle XIX: 'El Especialista Médico Farmacéutico'"
 BSA-HCFC,1998, núm. 17,pp. 79-83
45. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"La nissaga dels metges Pefit a Sant Feliu de Codines. Aspectes mèdics i socials a mitjan segle XIX"
 Barcelona (PPU. Ajuntament de Sant Feliu de Codines) 1998, 146 pp.
46. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Pròleg"
 al llibre "Història de les Ciències de la Salut a l'Anoia", coordinat per J.M. Ustrell (Barcelona, 1998), pp. 7-10.
47. VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Les topografies mèdiques de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya"
 Barcelona (Seminari Pere Mata. UB) 2000, 146 pp.
48. VALLRIBERA i PUIG, Pere; ESCUDE i AIXELA, Manuel:
"L'obra manuscrita de Miquel Oleo i Quadrado a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona"
 Act. XIV Congr. Metges i Biol. Llengua Catalana, Palma de Mallorca, 1992, v. II, pp. 719-731.
49. VALLRIBERA i PUIG, Pere; HERVAS i PUYAL, Carles:
"Presentació i estudi d'un receptari anònim del segle XVIII"
 BSA-HCFC, 1994, núm. 6, pp. 35-46.
50. VALLRIBERA, Pere; MORROS, Benvingut:
"Una aportació d'Andreu Piquer a la història de la medicina"
 Gimbernat, 1988, 9, 361-378.
51. VALLRIBERA i PUIG, Pere; RIERA, Carles:
"A propòsit de l'etimologia d'un terme del llenguatge científic: pultàcea."
 in "Estudis de Llengua i Literatura en honor de Joan Veny" Barcelona (Publ. Abadia de Montserrat), 1998, vol. II.
52. VALLRIBERA i PUIG, Pere; VALLRIBERA i PUIG, Josep:
"Records d'adolescència"
 in "Ramon Roca-Puig i la ciència dels papirs". Algerri, 1989, 65-67.
53. CALBET, Josep M; VALLRIBERA, Pere:
"La mort violenta a l'Espluga de Francolí (1730-1899)"
 Valls (Institut d'Estudis Vallencs), 1989.t. 27, pp. 99-111

54. CALBET i CAMARASA, Josep M; VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"Medicina i Societat a l'Espluga de Francolí (segles XVIII i XIX)"
 Barcelona (Seminari Pere Mata - PPU), 1990. 272 pp.
55. CALBET, JM.; VALLRIBERA, P:
"Oficis a l'Espluga dels segles XVIII i XIX"
 El Francolí, 2a època, 1991 (febrer)
56. CORBELLA, J; CALBET, JM, VALLRIBERA, P:
"Alguns aspectes de l'obra mèdica del doctor Agustí Bassols i Prim"
 Gimbernat, 1987, 8, 61-75.
57. ESCUDÉ, Manuel; VALLRIBERA, Pere; CORBELLA, Jacint:
"Una topografia mèdica de Tremp"
 Col·legats. Anuari del Centre d'estudis del Pallars, 1992, núm. 5, 337-348.
58. MARÍ i BALCELLS, Víctor; VALLRIBERA i PUIG, Pere:
"El Prat de Llobregat de fa un segle segons una topografia mèdica"
 Barcelona (Seminari Pere Mata, UB) 2001, 201 pp.
59. MONTAÑA, Daniel; VALLRIBERA, Pere:
"Anton de Borja, cirurgià de Rubí del segle XVIII"
 Rubí (Fund. Museu Biblioteca de Rubí-Centre Est. Rubinencs), 1989, II, 265-282.
60. MORROS, Benvingut; VALLRIBERA, Pere:
"La 'suffocatio matricis' en textos medievals i moderns"
 Gimbernat, 1990,14, 221-235.
61. *"El doping en retirada"*, Dicen, núm. 1.336; 22 de maig de 1969, pp. 14-15
62. *"El tennis i els 40 anys"*. Revista del Club de Tennis del Vallès
63. *"El doctor Vallribera descubre los 'secretos' de Maertens"*, entrevista feta per Agustí Bernaus, Dicen, núm. 5.198, 16 d'octubre de 1981, pp. 41-42.
64. *"Cateterismo cardíaco"*, conferència al Col·legi de Metges, Promoció mèdica 1952. Boletín de Información de la Academia de Ciencias Médicas, suplemento de Anales de Medicina, núm 9, desembre 1955.